

Biblioteka
Češka

Urednik
Aleksandar Šurbatović

JAROSLAV HAŠEK

Švejkovanje

Preveli sa češkog
Aleksandar i Svetozar Ilić

Beograd
2014.
DERETA

Komandant grada
Bugulme

O IZBORU I PREVODU

Ovo je potpuni *Komandant grada Bugulme* Jaroslava Haška. U jednom ranijem hrvatskom prevodu Zore Simić nedostaju pripovetke „Potemkinova sela“ i „Mali nesporazum“. Kao i roman *Doživljaji dobrog vojnika Švejka*, i *Komandant grada Bugulme* predstavlja *nedovršeno* delo ili, tačnije, *otvoreno* delo.

U izbor nije uvršteno nekoliko kineskih priča, zbog tematskog jedinstva vezanog za revoluciju u Rusiji.

A. I.

KOMANDANT GRADA BUGULME

Kada su mi početkom oktobra hiljadu devet stotina osamnaeste godine javili iz revolucionarnog vojnog sovjeta „levobrežne grupe u Simbirsku“ da sam naimenovan za komandanta grada Bugulme, upitao sam predsednika Kajurova: „A znate li vi sigurno da je Bugulma već osvojena?“

„Bližih vesti nemamo“, glasio je odgovor. „Veoma sumnjam da je već sada u našim rukama, ali dok vi stignete, nadam se da će već nekako pasti.“

„A hoću li dobiti nekakvu pratnju?“, upitao sam stisnutim glasom. „I još jedna stvarčica: kako da u tu Bugulmu stignem, gde zapravo ona leži?“

„Pratnju dobijate dvanaest vojnika, a što se drugog tiče, pogledajte u mapu, valjda ne mislite da ja nemam pametnija posla nego da zveram gde leži nekakva blesava Bugulma!?“

„Još jedno pitanje, družo Kajurov, kad ću dobiti novac za put i troškove?“

Zapanjeno je pljesnuo rukama pred takvim pitanjem. „Vi ste poludeli. Pa valjda ćete usput proći kroz neka sela gde će vas nahraniti i napojiti, a kad stignete u Bugulmu, natovarite im kontribucije...“

Dole kod stražare čekala me je moja pratnja. Dvanaest kršnih momaka Čuvaša, koji jedva da su umeli da prozbore koju reč ruskog, tako da nikako nisu mogli da mi objasne jesu li mobilisani

ili dobrovoljci. Njihov bodar i strašan izgled govorio je da su pre dobrovoljci, spremni na sve.

I kad sam još dobio svoja dokumenta i gomilu punomoćja, u kojima se odlučno upozoravalo da od Simbirska do Bugulme svaki građanin mora da mi pruži svu moguću pomoć, otišao sam sa svojom ekspedicijom na parobrod i plovili smo Volgom i rekom Kamom sve do Čistopolja.

Na tom putu nije se dogodilo ništa naročito, samo što je jedan Čuvaš iz moje pratnje u pijanom stanju pao preko palube i udavio se. Ostalo mi je tako jedanaest Čuvaša. U Čistopolju, kada smo sišli s parobroda, ponudio se jedan Čuvaš da pribavi kola, ali se više nije vratio. Ostalo ih je deset i svi smo se složili da je onom nestalom Čuvašu odatle do kuće, u Montazmu, oko četrdeset vrsta pa je sigurno otišao da vidi šta rade njegovi roditelji.

Kada sam najzad, posle dugog raspitivanja kod mesnog stanovništva, zapisao sve o tome gde ta Bugulma leži i kako ćemo do nje stići, ostali Čuvaši su našli kola i mi smo po blatnjavim, strašnim putevima tog kraja krenuli prema Kračalgi, Jelanovu, Moskovu, Gulukovu, Ajbaševu. Sve su to sela naseljena samim Tatarima, osim Gulukova gde žive Čeremisi zajedno s Tatarima.

Pošto između Čuvaša, koji su primili hrišćanstvo još pre oko pola veka, i Čeremisa, koji su sve do danas pagani, vlada strašno neprijateljstvo, dogodila se u Gulukovu mala nezgoda. Moji Čuvaši, naoružani do zuba, pretresli su selo i dovukli pred mene gradonačelnika Davledbeja Šakira, koji je držao u ruci kavez sa tri bele veverice, a jedan od njih, koji je najbolje znao ruski, obratio mi se sledećim objašnjenjem: „Čuvaši, pravoslavni, jedan, deset, trideset, pedeset godina Čeremisi pagani, svinje.“ Istrgao je iz ruke Davledbeja Šakira kavez sa belim vevericama i nastavio: „Bela veverica je njihov bog jedan, dva, tri boga. Ovaj čovek je sveštenik, skače sa vevericama, moli im se. Pokrstičeš ga...“

Čuvaši su pri tom napravili tako jeziva lica da sam im odmah naredio da donesu vodu, poškopio sam Davledbeja Šakira, mulajući nerazumljive reči, a posle toga sam ga otpustio.

Čeremiskim bogovima su posle toga moji momci odrali kožu i mogu da potvrdim svakome da se od gospoda boga Čeremisa pravi odlična supica.

Posle toga me je još posetio mesni muhamedanski mula Abdulhalej i izrazio svoju radost zbog toga što smo one veverice pojeli: „Svako mora da veruje u nešto“, rekao je, „ali veverice, to je svinjarija, skaču s drveta na drvo, a kad su u kavezu, prave nečistoću, e baš je to neki gospod bog.“ Doneo nam je gomilu pečenog jagnječeg mesa i tri guske i uveravao nas je, ako bi se Čeremisi u toku noći pobunili, da su svi Tatari uz nas.

Nije se dogodilo ništa, jer kako reče Davledbej Šakir, koji me je posetio u zoru, pre našeg odlaska, veverica u šumi ima koliko hoćeš.

Najzad smo izašli iz Ajbaševa i uveče smo bez teškoća stigli u Malu Pisecnicu, rusko selo dvadeset vrsta od Bugulme. Mesno stanovništvo odlično je znalo šta se događa u Bugulmi. Beli su napustili grad bez borbe, pre tri dana, sovjetska vojska stoji na drugoj strani grada i boji se da uđe, u strahu od zasede.

U gradu je bezvlašće i gradonačelnik nas čeka sa celom svitom i hlebom i soli, već dva dana, da pozdravi onoga koji će ući u grad.

Poslao sam napred onog Čuvaša koji je najbolje znao ruski, i u zoru smo krenuli ka Bugulmi.

Na ivici grada pošla nam je u susret nepregledna povorka. Gradonačelnik je držao hleb na tacni i so u činiji.

U svom govoru je izrazio nadu da ću se smilovati gradu. Ličio sam sebi na Žišku pred Pragom, naročito kad sam u povorci ugledao školsku dečicu.

Zahvalio sam mu se dugačkom govorancijom, odrezao komad hleba i posuo ga solju. Naglasio sam da nisam došao da sprovodim nikakve parole, nego da je moja namera održati mir, spokojstvo i red. Na kraju sam poljubio gradonačelnika, prodrmao ruku predstavniku pravoslavnog sveštenstva i otišao do opštine gde su mi dodeljene prostorije za komandu grada.

Odmah sam naredio da se izlepi naredba br. 1 sledeće sadržine:

Građani!

Hvala vam za toplu i iskrenu dobrodošlicu i gošćenje hlebom i solju. Čuvajte uvek stare slovenske običaje, protiv kojih nemam baš ništa, ali molim vas ne zaboravite da sam naimenovan za komandanta grada i da imam i svoje dužnosti.

Zato vas molim, dragi prijatelji, da predate sve oružje u opštini, u prostoriji komandanta grada sutra oko 12 sati pre podne. Ne pretim nikome, ali podsećam vas da i sami znate da je grad pod opsadom.

Naglašavam još i to da je trebalo da gradu nametnem kontribucije, a izjavljujem da grad neće plaćati nikakve kontribucije.

Potpis

Sutradan u 12 sati trg se prepunio naoružanim ljudima. Došlo je više od hiljadu ljudi s puškama, a poneki je vukao i mitraljez.

Nas jedanaestorica prosto bismo iščezli u toj poplavi naoružanog naroda, ali ljudi su došli da predaju oružje. Predavali su ga dugo, sve do uveče, pri čemu sam se rukovao sa svakim pojedinačno i rekao mu nekoliko ljubaznih reči.

Ujutru sam naredio da se odštampa i objavi naređenje br. 2:

Građani!

Zahvaljujem celokupnom stanovništvu Bugulme za tačno izvršavanje naredbe br. 1.

Potpis

Otišao sam tog dana spokojno na spavanje, ne sluteći da se nada mnom uzdiže Damoklov mač u obliku tverskog revolucionarnog puka.

Kao što sam rekao, sovjetska vojska stajala je na drugoj strani Bugulme, na jugu, udaljena oko petnaest vrsta, i nije se usuđivala da uđe u Bugulmu – bojala se klopke, sve dok na kraju nisu dobili

naređenje iz Simbirska od revolucionarnog vojnog sovjeta da po svaku cenu zauzmu Bugulmu i tako obezbede bazu sovjetskoj vojsci koja operiše istočno od Bugulme.

I tako je drug Jerohimov, komandant tverskog revolucionarnog puka, te noći pošao da opkoli i osvoji Bugulmu, dok sam ja već treći dan u strahu božjem bio komandant grada i uredovao na opšte zadovoljstvo svih slojeva stanovništva.

Tverski puk, pošto se „probio“ u grad, ispaljivao je salve u vazduh, prolazeći kroz ulice, i jedini otpor na koji je naišao bila su dvojica mojih Čuvaša, probuđenih na straži, koji su odbijali da puste u opštinu druga Jerohimova; ovaj je, s revolverom u ruci, na čelu puka pošao da osvoji većnicu.

Čuvaše su zarobili, a Jerohimov je ušao u moju kancelariju i spavaću sobu.

„Ruke uvis“, rekao je, opijen pobedom, uperivši u mene svoj revolver. Mirno sam podigao ruke uvis.

„Ko ste vi?“, upitao je komandant tverskog puka.

„Komandant grada.“

„Bele vojske ili sovjetske?“

„Sovjetske; mogu li da spustim ruke?“

„Možete, ali zahtevam da mi odmah, po ratnim zakonima, predate komandu nad gradom, jer ja sam osvojio Bugulmu.“

„Ali mene su naimenovali za komandanta grada“, primetio sam.

„Dodavola s takvim naimenovanjem. Morate to najpre zaslužiti.“

„Znate šta“, dodao je velikodušno, posle kraćeg vremena, „naimenovaću vas za svog ađutanta. U slučaju da se s tim ne složite, streljaću vas kroz pet minuta.“

„Nemam ništa protiv toga da budem vaš ađutant“, odgovorio sam i pozvao svog ordonansa: „Vasilije, daj pristavi samovar, da popijemo čaj sa novim komandantom grada koji je upravo osvojio Bugulmu...“

Tako prolazi slava sveta.

Pogovori

Karel Kosik

ŠVEJK I BUGULMA ILI ROĐENJE VELIKOG HUMORA

Švejk je mogao postati lik svetske književnosti samo zato što je doživeo iskustvo Bugulme. Suština tog iskustva jeste razočaranje.

1.

Švejk je sastavni deo pesničke slike: bez nje bi bio samo figurica drugorazredne književnosti. Svaka interpretacija koja zanemaruje postojanje te pesničke slike, jer ju je pri rđavom čitanju previdela, i pokušava da direktno i neposredno odgovori na pitanje ko je ili šta je Švejk biva kažnjena zbog svoje zaslepljenosti. Pesnička slika je smeštena u dva teksta napisana posle povratka iz Rusije: u pripovetkama *Komandant grada Bugulme* i romanu *Doživljaji dobrog vojnika Švejka*. Pripovetke pružaju svedočanstvo o rađanju Švejkovog lika i predstavljaju ključ za razumevanje *Doživljaja*.

2.

Doživljaji nisu bili dovršeni. Smrt je izbila piscu pero iz ruke pre nego što je mogao da stavi na hartiju sve što je zamišljao. Ali ova smrt pripada delu i u njoj se nedovršeni rukopis na neki način nastavlja. Hašek je obuzet pesničkom slikom, živi njome i podređuje joj sve. Postaje poslušni pisar koji beleži ono što slika o sebi ispoveda i zapisuje tako sudar običnog čoveka sa I svetskim ratom.

Aleksandar Ilić

SUŠTINA ŠVEJKOVANJA

Posle više od deset godina *Jež* je obnovio omiljeno izdanje *Doživljaja dobrog vojnika Švejka* Jaroslava Haška, s crtežima Jozefa Lade i u sjajnom i neprevaziđeno duhovitom prevodu Stanislava Vinavera (knjiga tek što nije stigla u knjižare, u fototipskom izdanju, ali uvećana, tako da se slog, sa starim greškama tu i tamo, sada lakše čita, i u opremi u kojoj se, sasvim pankerski, u tri toma vezuju zelena, ružičasta i plava boja). Tako se roman, za koji se u poznatom leksikonu *Strani pisci* tačno tvrdi da predstavlja „jedno od najvećih dela svetske humorističke književnosti“, ponovo pojavljuje pred jugoslovenskim čitaocima. Dobri vojnik Švejk, koji nikad nije pucao u ljude, ponovo je među nama, veselo salutira i šegači se uz slavnu uzrečicu „pokorno javljam“, u osnovi, naravno, sasvim nepokoran kao i njegov tvorac Jaroslav Hašek.

Život kao pikarski roman

Najbolju biografiju Jaroslava Haška uz knjigu Radka Pitlika *Gusan skitnica* – napisao je niko drugi nego nekadašnji engleski ambasador u Pragu ser Sesil Parot, koji je Hašekov život opravdano uporedio sa pikarskim romanom (*pikaro* na španskom znači obešenjak, skitnica, mangup, čak hulja, i glavni je lik različitih varijanti romana u evropskoj prozi).

JAKOBSON O HAŠEKU

Hašek je pisac niza humoreski i satira u kojima je osvetlio ne samo takozvane večite ljudske mane već i autoritarne i konzervativne sile svog vremena. Hašek je zasmejavao svoje sugrađane, a kasnije i svet, i pripovedačkim celinama *Komandant grada Bugulme* i *Politička i socijalna istorija Stranke umerenog napretka u granicama zakona*, ali je najveću slavu ipak osvojio njegov roman *Doživljaji dobrog vojnika Švejka*, u početku tumačen sasvim površno, kao izraz „narodnog duha“ ili kao „karikatura vojnika austrougarske vojske“... Hašekov *Švejk* nezasluženo, ali sasvim razumljivo, postaje i meta napada dogmatizovane levice, kao neherojski tip sumnjivog morala i neborbenog držanja. Srećom, bilo je i onih koji su odmah zapazili da se iza veselog Švejkovog lakrdijanja skrivaju i složenija značenja; jedan od najistaknutijih savremenih teoretičara književnosti, Roman Jakobson, koji je razdoblje između dva svetska rata proveo u Pragu i Brnu kao osnivač čuvenog Praškog lingvističkog kružoka, izjavio je kako su se njemu nekada u Pragu smejali, jer je rekao da je Hašekov *Švejk* genijalno književno delo...

Švejk i marksisti

Nisu, međutim, samo formalisti i strukturalisti, kakav je Roman Jakobson, branili Hašekov roman. Delo rano preminulog buntovnika i boljševika tumačila je – veoma lucidno i nedogmatski – i češka marksistička kritika. Tako je Bedržih Vaclavek

pisao da je Švejk izraz izvornog dadaizma, povezujući Hašekovo delo sa grotesknom i modernom umetnošću, a Karel Tajge je u poznim tridesetim godinama kritikovao zahtev da se u svetački kalendar levice umesto antiautoritarnog Jozefa Švejka ubaci ratnik iz drevne prošlosti, nacionalni mit, Jan Žiška. Ipak, najzanimljivije tumačenje *Švejka* potiče iz savremenih dana, iz pera češkog marksiste Karela Kosika. Češki filozof polazi od neobične biografske podudarnosti: 1883. godine u Pragu je rođen ne samo pisac smešnih priča i romana Jaroslav Hašek već i autor izuzetno sumornog književnog opusa, Franc Kafka. Na prvi pogled nepozdana analogija dovela je češkog marksistu do izvanrednog književno-kritičkog rezultata: poređenjem *Švejka* i Kafkinog romana *Proces*, Kosik je ustanovio da su junaci pomenutih književnih dela, Jozef Švejk i Jozef K. zapravo usamljeni pojedinci, suočeni sa apsurdnim i grotesknim svetom u kojem ne vlada razum, svetom postvarenja i redukcije čoveka. I Švejk i Jozef K. suočeni su sa Velikim mehanizmom iracionalnog raspolaganja ljudima, mehanizmom otuđenja i uništenja čoveka. I Švejk i Jozef K. zalažu se za razum i protive sili, za mudrost nasuprot iracionalnom. Jozef K. pada kao žrtva Velikog mehanizma, dok Švejk nastavlja da „švejkuje“, kao dokaz poraza procesa postvarenja, koji nije uspeo da ga svede na predmet i da mu oduzme njegovu nepredvidljivu i neproračunljivu ljudsku suštinu.

Zato su za Karela Kosika i Švejk i Jozef K. simbolične i tragične figure, obrasci suštinskih problema ljudske egzistencije i odnosa čoveka prema nadmoćnim silama. Hašek i Kafka su stvorili dve vizije modernog sveta i opisali dva ljudska tipa koji su na prvi pogled oprečni, ali se u stvarnosti dopunjuju. Kafka je prikazao proces otuđenja i postvarenja čoveka, a Hašek je kroz lik neuništivog Švejka pokazao da je čovek uvek više nego postvarenje, jer se ne može svesti na stvar, postvarene tvorevine i odnose.

Tumačenje Karela Kosika nalazi se, hronološki ali i kvalitativno, na samom kraju „lanca ideja“ o najznačajnijem ostvarenju Jaroslava Haška. Omogućava nam, danas, jedno novo čitanje

Šašave priče

TUŽNI KRAJ RATNOG IZVEŠTAČA PRAŠKOG DNEVNIKA

Urednik *Praškog dnevnika* ispi veliki vrč piva. Vrč je bio ukrašen veoma lepo, velikonemačkim trikolorom.

Ovaj urednik *Praškog dnevnika* bio je ratni izveštač svog lista i veoma sposoban čovek. Sedeo je u miru na prvom spratu redakcije u Panskoj ulici u srcu Praga. Tu nisu leteli šrapneli, smihovsko pivo bilo je prave jačine, umesto pukova koji marširaju po bojištu ponekad je, kad bi više popio, viđao miševe.

Danas je razmišljao o telegramima. Bile su to vesti sa bojišta, koje su oglašavale pobeđe udruženih armija balkanskih zemalja nad turskom vojskom.

Otpljunuo je i počeo besno da hoda po sobi. Svakako da mu je više odgovaralo da hoda ovde po tepihu nego da se negde dole u sedlu trucka po balkanskim gudurama.

Bio je on pošten čovek. Budući da se nije nalazio na bojištu, u svojoj rubrici „Od našeg ratnog izveštača“ u *Praškom dnevniku* nadoknađivao je to zanimljivim opisima ratnih operacija usmerenih protiv turske vojske.

Danas je primio telegram da su severnu tursku armiju zarobili Srbi i Bugari, da je Grčka zauzela Tesaliju i da su Crnogorci do nogu porazili Enver-pašu.

Urednik *Praškog dnevnika* otpljunuo je četiri puta. Najpre za pobeđu Bugara, pa Srba, zatim Grka i Crnogoraca.

Otišao je do telefona i pozvao redakcijskog poslužitelja. Ovaj se pojavio sa slanim keksom u ruci.

Otkako je počeo rat, ovaj dobri čovek se iz očajanja hranio samo slanim biskvitima.

Pio je iz besa, a sutra bi biskvitom popravljao želudac, od toga bi ožedneo i pio bi opet. Tako se to ponavljalo, a on je bio očajan jer više nije mogao da se izvuče iz toga.

Polako ali sigurno postajao je alkoholičar. Tužno je pogledao urednika, a pogled mu je izražavao totalno beznađe: „Turci su potpuno potučeni... ja sam alkoholičar...“

„Donesite mi flašu ruma“, reče nesrećni urednik i sede važno za pisaći sto, upali stonu lampu i poče da piše:

„U Bakaršakabarčeu kod Jedrena, dana 3. oktobra. (Od našeg specijalnog izveštača.)

... Danas je došlo nekoliko turskih žena do našeg logora. Sa suzama u očima kazivale su o surovosti bugarskih vojnika...“ Odložio je pero.

„Sačekaću dok se ovaj ne pojavi s rumom“, rekao je i prekrstio noge. Činilo mu se kao da sedi na tepihu pred nekakvom turskom kafedžijnicom.

„Ja ću ih naučiti“, pomislio je, „daću ja tim Slovenima, pokvarenjacima. Ko to može da trpi, sve same njihove pobjede.“

Najzad je došao poslužitelj s rumom. „Rusija mobilise“, zaplatao je jezikom. Bilo je očigledno da ga je mobilizacija u Rusiji potresla. Flaša je već bila otvorena. Nesrećni urednik *Praškog dnevnika* povuče dobar gutljaj i poče da piše.

„Kako sam juče javio, turska vojna pešadija je odnela veliku pobjedu dvanaest kilometara severno od Bakaršakabarčea, gde je potpuno razbila bugarsku južnu armiju, a ostatak je zarobila. Od cele bugarske armije ostalo je samo petsto vojnika-pešadinaca, koji su pod vođstvom generala Borisova razgnevljeni neuspjehom...“

Opet je potegao iz flaše...

„... počinili teške zločine. Srce se u čoveku potrese kad se seti krvoločnosti slovenskih lupeža, jer...“

Pogovori

Karel Kosik

HAŠEK I KAFKA ILI GROTESKNI SVET

1. Kafka i Hašek

Obojica su rođeni iste godine, u istom gradu, proveli su u Pragu najveći deo svojih života, a svoja u svetu proslavljena dela pisali su oko Prvog svetskog rata i sa razlikom od jedne godine obojica umiru na početku dvadesetih godina veka, To je, naravno, površna i slučajna konstatacija, koja o odnosu Hašeka i Kafke sama po sebi još ne govori mnogo.

Ali, problem možemo okrenuti. Kakva je to bila *sredina* koja je rodila tako različite pojave kakve su Hašek i Kafka? Kakav je Kafkin, a kakav Hašekov Prag? Obojica su proslavili svoj rodni grad. Njihovo delo je povezano s Pragom i Prag je u njihovim delima na određen način prikazan. Švejkova „odiseja, s počasnom pratnjom dvojice vojnika s nožem na pušci“, polazi iz hradčanskog zatvora ulicom Nerude na Malu stranu i preko Karlovog mosta u Karlin. To je zanimljiva grupa trojice ljudi – dvojica stražara koji vode delikventa. A u suprotnom pravcu, preko Karlovog mosta uzbrdo na Strahov putuje druga trojka, ona iz Kafkinog *Procesa*, u kojoj dvojica stražara odvođe „delikventa“, prokuristu Jozefa K. ka strahovskom kamenolomu, da bi mu tamo jedan od njih „zario nož u srce“. Obe trojke idu preko istih mesta, ali ne mogu se sresti. Švejk je

IZABRANA LITERATURA O JAROSLAVU HAŠEKU NA SRPSKOM JEZIKU

Stanislav Vinaver, „Jaroslav Hašek“, *Književna reč*, Beograd 1983, 212.

Karel Kosik, „Hašek i Kafka ili groteskni svet“, u knjizi *Dijalektika krize*, Mladost, Beograd 1983.

Dragan Stojanović, „Švejk ili lepo je živeti“, „Švejkova uniforma“, „Dobri čovek Švejk“ – ogledi predstavljaju predgovore za svaki od tri toma trećeg, ponovljenog, izdanja *Švejka* u prevodu Stanislava Vinavera, Beograd 1989.

O PISCU

Jaroslav Hašek, češki pisac i novinar, rodio se u Pragu 1883. godine, ocu Jozefu, profesoru matematike u srednjoj školi, i majci Katarini. Kada mu je bilo šesnaest godina, umire mu otac i Hašek prekida školovanje u gimnaziji da bi se zaposlio u drogeriji. Posle izvesnog vremena ostavlja posao i upisuje se u Češku trgovačku akademiju koju završava sa odličnim uspehom. Za vreme školovanja počinje da piše, s prijateljem L. Hajekom objavljuje prvu i poslednju zbirku pesama, *Majski uzdasi*. Zapošljava se kao činovnik u banci „Slavija“, odakle ga izbacuju kada je drugi put izostao s posla zbog skitanja po Slovačkoj. Dvadesetogodišnja skitnica se oko toga nije mnogo uznemiravala, shvatio je da može da se izdržava od pisanja za novine (prema nekim savremeniciima, pisao je priču dnevno). Teško je bilo naći novine u Pragu u kojima nije bilo njegovih priča, humoreski i anegdota.

Godine 1904. Hašek pristupa češkom anarhističkom pokretu. Objavljuje u časopisu *Omladina*, a posle kraćeg napuštanja pokreta vraća se i uređuje listove *Siromah*, *Nova omladina* i *Komuna* (1906–1907). Zbog sukoba s policijom, građanstvom i klerikalima nekoliko puta je kažnjavao novčano, a nekoliko puta je i privođen. Takođe je proveo mesec dana u zatvoru zbog „moralne podrške“ u premlaćivanju žandara na demonstracijama. Pošto se razočarao u anarhizam i njegove predvodnike, avanturiste i varalice, zauvek odlazi iz pokreta.

SADRŽAJ

Komandant grada Bugulme	5
O IZBORU I PREVODU	7
KOMANDANT GRADA BUGULME	9
AĐUTANT KOMANDANTA GRADA BUGULME	14
LITIJA	19
STRATEGIJSKE NEVOLJE	23
SLAVNI DANI BUGULME.....	27
NOVE OPASNOSTI.....	31
POTEMKINOVA SELA.....	35
NEVOLJE SA ZAROBLJENICIMA.....	39
PRED REVOLUCIONARNIM TRIBUNALOM ISTOČNOG FRONTA.....	44
MALI NESPORAZUM	49
Pogovori	53
Karel Kosik ŠVEJK I BUGULMA ILI ROĐENJE VELIKOG HUMORA.....	55
Aleksandar Ilić SUŠTINA ŠVEJKOVANJA	68
JAKOBSON O HAŠEKU	71

Šašave priče (preveo Svetozar Ilić)	75
TUŽNI KRAJ RATNOG IZVEŠTAČA <i>PRAŠKOG DNEVNIKA</i>	77
KADA SAM POČEO DA PIŠEM... ..	80
TAJNO PISMO	84
CRNOGORSKI JUNAK U ŠKRIPCU	87
OZBILJNA FIRMA.....	89
UBICA NA SUDU	95
STARČIĆ JANČAR	99
FINANSIJSKI PROBLEMI.....	102
PODROBAN OPIS BRUTALNOG KRIMIČA	105
MOJ PRIJATELJ HANUŠKA	108
SAVETI ZA ŽIVOT.....	112
AVANTURA SA GOLIM DEČAKOM.....	117
APARAT ZA GAŠENJE AGRARNIKA KOLODEJA	120
STOPAMA DRŽAVNE POLICIJE U PRAGU	123
SAN GIMNAZIJALCA PAPOUŠEKA	130
PROGON PRVIH HRIŠĆANA NA VINOHRADIMA	133
KAKO SAM ZAŠIVAO DUGME NA PANTALONAMA	135
KUVANJE ROVITOG JAJETA	138
ANALIZA MOKRAĆE	141
U DRUŠTVU BIBLIOFILA	143
O POLICIJSKOM PSU I BRAČNOJ NEVERI	146
POHOD RAZBOJNIKA ŠEJBE	150
LJUDOŽDERSKA PRIČA	156
KONVERZACIJA SA MALIM MILOM.....	159
PSIHIJATRIJSKA ZAGONETKA.....	163
POTRČKO STRANKE PESNIK FRABŠA.....	168

DRUŠTVENE LAŽI 171

Pogovori 175

Karel Kosik

HAŠEK I KAFKA ILI GROTESKNI SVET 177

IZABRANA LITERATURA O JAROSLAVU

HAŠEKU NA SRPSKOM JEZIKU 190

O PISCU 191